

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В КОНТЕКСТІ ПОДАТКОВОЇ РЕФОРМИ

Розглянуто вплив податкової реформи, що нині реалізується в Україні, на роль бухгалтерського обліку та його місце в системі оподаткування. Запропоновано шляхи вдосконалення подальшого реформування бухгалтерського обліку в напрямі формування єдиної та стрункої системи інформаційного забезпечення управління господарською діяльністю.

Ключові слова: бухгалтерський облік, податкова система, реформа, ПДВ, ЄСВ, фінансовий результат, фінансові санкції, штрафи.

Н. Rogova

ACCOUNTING IN THE CONTEXT OF TAX REFORM

The influence of the tax reform, which is now being implemented in Ukraine, at the role of accounting and its place in the system of taxation was considered. Ways of improving of accounting in the direction of development of unified and coherent system of information support for management of economic activities were proposed.

Keywords: accounting, tax system reform, VAT, single social contribution, financial results, financial sanctions, fines.

Вступ. Формування бухгалтерського обліку як стрункої інформаційної системи прийняття управлінських рішень обумовлює необхідність детального пропрацювання взаємозв'язку бухгалтерського обліку та системи оподаткування.

Створення оптимальної податкової політики є однією з найбільш ефективних форм управління ринковою економікою, адже податки – це основне джерело доходів держави. Фіскальний вплив податкової системи на економіку країни можна оцінити за допомогою показника податкового навантаження. Регулювання і оптимізація податкового навантаження є вкрай актуальним питанням для України на сучасному етапі розвитку, адже показник податкового навантаження є основним критерієм ефективності системи оподаткування країни. Надмірне податкове навантаження сприяє зростанню тінізації економіки, зниженню економічної активності, відтоку капіталу за кордон, уповільненню зростання валового внутрішнього продукту. При цьому найбільш прозорим індикатором є система бухгалтерського обліку. Як правило, саме якість формування облікової інформації дозволяє користувачам узгодити свої фінансові та інформаційні запити, отримати найбільш точний результат.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням реформування системи бухгалтерського обліку присвячено праці вчених: Є. О. Белкіна [1], М. І. Бондара, Ф. Ф. Бугинця, С. Ф. Голова, В. В. Євдовкімова, Р. О. Костирко [8], С. А. Кузнецової, П. О. Куцик [5], К. І. Редченко [6], П. Я. Хомин [5] та ін. Однак досі тривають дискусії щодо отримання системи бухгалтерського обліку, яка б задовольняла державу та бізнес.

Мета статті – дослідити напрями зміни якості облікового забезпечення процесу управління під впливом податкової реформи.

Виклад основного матеріалу. За оцінками Pricewaterhouse Coopers, Україна належить до десяти країн із найскладнішими податковими системами. Податкове навантаження на економіку в Україні залишається на рівні близько 44%, тоді як у країнах Центральної та Східної Європи (ЦСЕ), які входять до ЄС, – 30%. Тінізація економіки, за офіційними оцінками Мінекономіки, сягає близько 35%, за експертними оцінками – 45%. На виконання всіх процедур, пов'язаних зі сплатою податкових платежів, витрачається 657 годин у рік, з огляду на те, що на сплату податків у світі витрачається в середньому 277 години на рік.

Тому в пояснювальній записці до законопроектів чітко вказано на основну ціль змін – підвищити міжнародний рейтинг України в сфері оподаткування, а отже, інвестиційний рейтинг загалом. Уряд декларував прагнення скоротити витрати часу і коштів на податкову звітність, а також кількість податкових платежів (відповідно до методології Світового Банку Doing Business) [1].

Першим кроком до зменшення податкового навантаження, згідно з проектами, є очікуване скорочення кількості податків з 22 до 9. Однак фактично число податків і зборів зменшилося кількісно, трансформувалися в інші укрупнені види податків. Це, в свою чергу, лише призведе до збільшення адміністративних витрат платників податків.

Продовжено дію й розширено базу оподаткування для військового збору. Ставка залишається 1,5 відсотка від об'єкта оподаткування. Однак, до бази оподаткування зараховується не лише заробіт-

на плата та платежі за цивільно-правовими договорами, а й будь-які доходи, що включаються до бази оподаткування ПДФ, зокрема інвестиційний прибуток за ставкою 1,5%. При цьому звітність з цього збору досі не затверджена [2].

Найсуперечнішим нововведенням 2015 року вважають електронне адміністрування ПДВ з використанням спеціального рахунку, відкритого в органах казначейства, та розрахунком формули, якої обмежується ліміт реєстрації податкових накладних, що повинен набути чинності 1 липня 2015. Це змушує більшість малих і середніх підприємців авансами сплачувати податок за покупців, які отримують відстрочки платежів. Спочатку на електронних рахунках накопичуватимуться суми ПДВ, які не пропадуть, але будуть тимчасово вилучені з обігу. У зв'язку з цим доведеться переглядати свої договори. Такі аванси фактично обмежують право на відшкодування податкового кредиту. Система сама проводитиме розрахунок суми для податкових зобов'язань (накопичувальним методом) і суми, на яку можна буде видати податкову накладну. Початальник матиме технічну можливість видати податкову накладну, тільки якщо грошове забезпечення буде міститися на його ПДВ – рахунку. Тепер бухгалтер, перед тим як виписувати податкові накладні, повинен перевіряти (вносити) грошові кошти на рахунки, при цьому вилучаючи їх з обороту. Для таких розрахунків буде передбачене введення нової форми Податкової декларації. В свою чергу, держава не подбала про безкоштовну можливість подання інформації та повністю надала це розробникам комерційного програмного забезпечення.

Таким чином, відбувається різке збільшення організаційного та методичного навантаження на працівників бухгалтерських служб. Зокрема, слід врегулювати питання оформлення податкових накладних, порядок їх передачі між контрагентами. Проте централізований підхід на рівні держави так і не вироблено.

Крім цього, плануються штрафні санкції від 10% (порушення строку реєстрації до 15 днів) до 40% (за порушення строку від 40 до 61 дня) [3]. Також передбачається, що у 2015 і 2016 роках перевірки підприємств, установ та організацій, фізичних осіб-підприємців з обсягом доходу до 20 млн грн за попередній календарний рік контролюючими органами здійснюватимуться виключно з дозволу Кабінету Міністрів України за заявкою суб'єкта господарювання щодо його перевірки, згідно з рішенням суду або згідно з вимогами Кримінального процесуального кодексу України. При цьому зазначене обмеження не поширюватиметься на перевірки деяких суб'єктів господарювання з окремих питань.

Із початку року, коли запрацюють зміни до ПКУ-2015, збільшилося навантаження на облік у порядку оподаткування зарплати й нарахування на неї ЄСВ. Це пов'язано з використанням мінімальної заробітної плати як бази нарахування ЄСВ і зростанням ставки ПДФО із 17% до 20%.

Заходи із виведення з тіні заробітної плати також підвищують вимоги до обліку точності та повноти використання трудових ресурсів, правильного відображення відповідних операцій в бухгалтерському обліку.

Однією з основних ідей аналізованих впроваджень є гармонізація бухгалтерського і податкового обліку [4]. В системі бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні сьогодні повинна відбуватися підготовка єдиного фінансового результату з подальшим коригуванням на податкові різниці. При цьому для окремих підприємств фінансовий результат таки буде єдиним: податок на прибуток для фінансової та податкової звітності обчислюватиметься, виходячи з показників Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід).

При впровадженні такої моделі обліку виникає необхідність узгодження переліку податкових різниць на основі галузевих і операційних особливостей бізнесу. Таким чином, бухгалтерський облік, фактично, зберігає свою розрізненість в частині фінансових результатів і неточні обриси через ймовірні податкові різниці. Хоча, таку модель слід апробувати. Головне, щоб перелік різниць був чітко та повністю виписаний, згідно з конкретним переліком правил і можливістю документального обґрунтування кожної суми.

Загалом, за коментарями посадовців і змістом законопроектів зростає важливість бухгалтерського обліку в податкових цілях. Разом з цим, чітко окреслено, платники податку на прибуток (торговці цінними паперами та депозитарні установи як банки, так і НФУ) продовжують окремо визначати загальний фінансовий результат за операціями з цінними паперами, відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Податком на прибуток оподатковується загальний позитивний фінансовий результат торговця цінними паперами чи депозитарної установи як юридичної особи, визначений за правилами бухгалтерського обліку.

Висновки. Завдання бухгалтерського обліку – забезпечити достовірною інформацією про діяльність підприємства та його майновий стан для контролю за доцільністю господарських операцій, використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів та виявленням внутрішньогосподарських резервів забезпечення фінансової стійкості підприємства. В свою чергу, податковий облік покликаний відображати в обліку операції, з метою їх оподаткування.

Зростання ролі бухгалтерського обліку відбувається паралельно із запровадженням нових форм звітності, податкових ставок, методів розрахунку та фінансових санкцій. Головним у цьому випадку є надання методичної допомоги бухгалтерському персоналу задля створення єдиної інформаційної системи. З цією метою необхідними є пом'якшення штрафних санкцій та умов їх застосування, продовження періодів апробації та запровадження нових правил.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белкіна Є. О. Проблеми і перспективи розвитку оподаткування в Україні / Є. О. Белкіна, Д. В. Веремчук // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. – 2013. – Вип. 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bulletin.uabs.edu.ua/store/eco/2013/847eb8f0b64c834277a9d8c0fdb748e.pdf>
2. Зміни у податковому законодавстві з 01.01.2015 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pard.ua/uk/news/3093-2015-01-13-zminy-u-podatkovomu-zakonodavstvi-z-01012015-holovne-d/>.
3. Податковий кодекс України : від 02.12.2010 р. № 2755-VI : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print1389892652389139>.
4. Податкова реформа: новорічний подарунок Уряду : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://blog.liga.net/user/ogaragonych/article/16626.aspx>.
5. Куцик П. О. Концептуальні підходи до розгляду інформаційних систем обліку в корпоративному управлінні / П. О. Куцик // Облік і фінанси. – 2013. – № 4(62). – С. 52-59.
6. Редченко К. І. Контроль і аудит на стратегічному рівні управління підприємством : монографія / К. І. Редченко . – Львів : Львівська комерційна академія, 2011. – 360 с.
7. Хомин П. Я. Формування звітності в підсистемах фінансового, управлінського й податкового обліку [Текст] : монографія / П. Я. Хомин. – Тернопіль : Економічна думка, 2004. – 288 с.
8. Костирко Р. О. Організація контрольної системи, орієнтованої на формування протикризогового механізму управління економічним потенціалом підприємства / Р. О. Костирко : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Vdnuet/econ/2011_3/Kostirko.pdf.